

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՏՈՆԵԼԻ ՍՐԲԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հունիսի 1-ին

Հունիսի 2-ին, 8-ին և 10-ին

ԵՂԻԱ ՄԱՐԳԱՐԵ

ՀՈՒՓՄԻՄՅԱՆ, ԳԱՅԱՆՅԱՆ ԵՎ ՆՈՒՆԵ
ՈՒ ՄԱՆԵ ԿՈՒՅՍԵՐ

Հին Կտակարանի ճշմարտությունը սրբերից մեկն է, չափազանց նախաձեռնող, համարձակախոս և արդարության պաշտպան: Եղիայի անձը բնորոշվում է որպես «Կրակե մարգարե»:

Փյունիկեցի կռապաշտ Հեզաբելը երբ ամուսնանում է Իսրայելի թագավոր Աքաաբի հետ, իր հետ Իսրայել է բերում իր երկրի աստվածներին և քուրմերին: Ողջ երկիրը ողողվում է կռապաշտներով: Աստուծո հրամանով Եղիան ներկայանում է Աքաաբին և, որպես պատիժ, կանխատեսում էրեք տարվա երաշտ:

Եղիան և Բաաղի քուրմերը իրենց հավատքի ճշմարտությունը հաստատելու համար պայմանավորվում են Հայֆայի մոտ, Կարմելոս լեռան վրա, զոհ մատուցել: Չոֆի սեղանները արդեն պատրաստ են: Բաաղի քուրմերը իրենց բոլոր ձայնով օգնության են կանչում իրենց կուռքերին, որոնք, սակայն, լուռ են մնում:

Իսկ Եղիան իր հավատքի ուժով երկնքից կրակ է իջեցնում իր զոհասեղանի վրա: Բոլոր ժողովուրդը միաբերան աղաղակում են այս հրաշքի առաջ. «Արդարև Տերն է ճշմարիտ Աստվածը»:

Հաղթանակում է ճշմարիտ Աստուծո հավատքը: Եղիան Աստուծո հրամանով երկնային կառքով տարվում է երկինք:

Հռոմում Դիոկղետիանոս կայսեր օրոք ապրում էին քրիստոնյա երեսներեք ընկերներ և Գայանեն՝ երկու ընկերներով:

Կայսրը ցանկանում է իրեն կնության առնել հրաշագեղ Հռիփսիմեին: Գայանեն՝ ճշված կույսերի մայրապետը, տեղեկանալով այս մասին, փախցնում է նրանց բոլորին դեպի արևելք: Երկար թափառումներից հետո փախստականները գալիս են Հայաստան և հանգրվանում Վաղարշապատի մոտ գտնվող Հնձաձքում:

Ս. Հռիփսիմյան կույսերի մասին այս բոլոր տեղեկությունները հիմնված են օտար ավանդության վրա:

Ըստ ազգային ավանդության, իմանալով կույսերի՝ Հայաստան գալու մասին, հայոց Տրդատ թագավորը ցանկանում է ծանոթանալ Հռիփսիմեի հետ: Վերջինս կտրակաճապես մերժում է հայոց արքայի ամուսնության առաջարկը: Թագավորը դիմում է Գայանեի օգնությանը, բայց վերջինս գործում է ընդդեմ թագավորի և հորդորում Հռիփսիմեին՝ չգնալ կնության թագավորին:

Այս բանի համար Թագավորի հրամանով Գայանեն նահատակվում է: Նահատակվում է նաև Հռիփսիմեն:

Հաջորդ օրն իսկ նույնպիսի ճակատագրի են արժանանում նաև Գայանյանները: Ինն օր հետո Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը հա-

Հումիսի 9-ին

ԲԵԹՂԵՆԵՄԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

վաթել է տալիս նրանց մասունքները և երեք վկայարաններ կառուցում նրանց վրա: 618 թվականին Կոմիտաս կաթողիկոսը այս սուրբ կույսերի հիշատակին կառուցում է Ս. Հռիփսիմյանց տաճարը և գրում «Անձինք նուիրեալք» սքանչելի շարականը:

Այս նախատակ կույսերի շարքին են դասվում նաև Նունեն և Մանեն: Կույսերի նախատակությունից հետո հրաշքով ազատված Նունեն գալիս է Վրաստան և միևրվում Կոմիտասին գործին: Նա դարձի է ավետարանչական գործին: Նունեն համարվում է Վրաստանի առաքելուհի:

Մանեն ևս Հռիփսիմյանց կույսերից էր: Նա Դարանաղյաց Սեպուր լեռան վրա ճգնավորական կյանք է վարում:

Ըստ ավանդության, տարիներ հետո այստեղ է գալիս Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը և ձայնում նրան: Մանեն ձայնում և խընդրում է երեք օր ևս սպասել: Երեք օր հետո Ս. Լուսավորիչը մեռած է գտնում և աղոթքով ու օրհնությամբ թաղում կույսին և այնտեղ էլ ինքը ճգնում մինչև իր կյանքի վերջը, 325 թվականը:

Հումիսի 5-ին

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԿՐՏԻԶ

Հովհաննես Մկրտչի մասին տես «Էջմիածին» ամսագիր, 1977 թ., № Է, էջ 20:

ԱԹԱՆԱԳԻՆԵՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Եղբայրն էր Ս. Գրիգոր Լուսավորչի տիկնոջ՝ Մարիամի: Բնակվում էր Սեբաստիայում, Դիոկղետիանոս կայսեր օրոք: Ամուսնացած էր և ուներ զավակներ: Մանուկ հասակից սրբության շնորհք ցուցաբերելով, որդեգրվում է Սեբաստիայի եպիսկոպոսի կողմից և հետագայում ձեռնադրվում քահանա: Գնում է միևրվելու բարբարոսների մոտ գտնվող գերիներին ազատելու գործին:

Երբ սաստկանում են հալածանքները քրիստոնյաների նկատմամբ, Աթանագիանեն այցելում է բանտարկյալներին և քաջալերում նրանց:

Երբ հաստատվում է քրիստոնյա լինելը, Աթանագիանեն ձգում են կրակի մեջ և նախատակում: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը Աթանագիանեսի մարմինը իբրև մասունք ստանում է Կեսարիայի Ղևոնդիոս հայրապետից և ամփոփում Տարոնի Ս. Կարապետ վանքում, Հովհաննես Մկրտչի նշխարների հետ:

Սրանք առաջին անգամ նախատակներն էին, որոնք իրենց արյունը թափեցին Քրիստոսի համար և, անգիտակից իրենց արյան հեղմանը, փրկեցին Աստուծո Որդուն ստույգ մահից:

Հրեաստանի Հերովդես թագավորը երբ տեղեկանում է մոգերից, թե «Հրեից արքա» է ծնվել, հրամայում է նրանց. «Գնացեք և ստույգ իմացեք նորածին մանկան մասին և ապա ինձ էլ լուր տվեք, որպեսզի ես էլ գամ ու երկրպագեմ նրան»:

Մոգերը Աստուծո հրամանով չեն վերադառնում: Զայրացած Հերովդեսը հրամայում է Բեթղեհեմի և շրջակայքի երկու տարեկանից ցած բոլոր փոքրեղին սրի քաշել՝ խորհելով, որ նրանց մեջ պիտի մեռներ նաև «Հրեից արքան»:

Եկեղեցին երախտագիտությամբ կատարում է հիշատակը նախատակ մանուկների:

ԱԿԱԿԻՈՍ ՎԿԱ

Հայամավորքի մեջ հիշատակվում է Ակակիոսը, որը «Մանուկ էր հասակաւ» և ապրել է Լիկիանոս կայսեր օրոք: Նա ենթարկվում է բազմաթիվ չարչարանքների: Նրան նետում են ձեթով և ճարպով տաքացրած կաթսայի մեջ: Ապա տարվում է մեհյան և դատապարտվում՝ զոհ մատուցելու կուռքերին, որոնք կործանվում են Ակակիոսի աղոթքով: Նետվում է գիշատիչ գազանների մոտ, որտեղից անվնաս դուրս է գալիս:

Այս բոլոր չարչարանքներից հետո անգամ Ակակիոսը հաստատում է մնում իր հավատքի վրա, որի համար էլ 310 թվականին գլխատվում է:

ՄՈՎԿԻՄՈՍ ՔԱՀԱՆԱ

Ծագումով՝ բյուզանդացի: Որդին էր հոռմեացի քրիստոնյա բարձրատիճան զինվորական Եվփրատեսի և բարեպաշտ Եվստաթիայի: Ծնողները հենց վաղ մանկությունից Մովկիմոսին դաստիարակում են քրիստոնեական ոգով: Մովկիմոսը հետագայում ձեռնադրվում է քահանա Մակեդոնիայի գավառի Ամփիպոլիս քաղաքի եկեղեցու վրա:

Դիոկղետիանոս կայսեր հալածանքների ժամանակ Մովկիմոսը ամենուր քարոզում է ճշմարիտ հավատքը: Այս բանի համար ենթարկվում է բազմաթիվ չարչարանքների: Եվ յուրաքանչյուր փորձություն ավելի էր

ամրապնդում ու զորացումն նրա հավատքը: Մեհյան մտնելով հրապարակավ անարգում է կուռքերը, որի համար նրան նետում են խարույկի մեջ, որտեղ ողջ է մնում: Ապա նրան ձգում են կրկես, սակայն գազանների ճիրաններից նույնպես անվնաս է մնում:

Բազում այլ չարչարանքներից հետո Մովկիմոսն ուղարկվում է Բյուզանդիա, որտեղ Բարձրագույն ատյանի կողմից դատապարտվում է գլխատման:

ԿՈՂՐԱՍՏԻՈՍ

Նիկոմեդիա քաղաքից էր: Դեկոսի հալածանքների ժամանակ մի շարք երիտասարդների հետ հանվում է դատական ատյան, որտեղ նա դատապարտում է հեթանոսական կրոնի ստույթները:

Կողրատիոսը հրաժարվում է կուռքերից զոհ մատուցելու՝ ասելով. «Մանկությունից եղել եմ քրիստոնյա և իմ Տեր Հիսուս Քրիստոսից բացի ուրիշ Աստված չեմ ճանաչել ու չեմ ճանաչում»:

257 թվականին գլխատումով ստանում է իր մահատակությունը:

Հունիսի 12-ին

ՍԱՀԱԿ ԵՎ ՀՈՎՍԵՓ ԿԱՐՆԵՑԻՆԵՐ

Վկայաբանության մեջ հիշատակված հագարացի իշխանագույն Կայսի զավակներն են: Կայսը Կարինում ամուսնանում է մի քրիստոնյա կնոջ հետ և ունենում երեք զավակներ՝ Սահակ, Հովսեփ, իսկ երրորդի անունը հիշատակված չէ: Մինչ Հովսեփի ամուսնանալը սրանք ապրում են խաղաղ կյանքով: Սակայն Հովսեփի ամուսնությունից հետո հայտնի է դառնում նրանց՝ իսլամ հոր զավակներ լինելը: Նրանց ստիպում են ընդունելու իսլամ կրոնը: Փրկելու համար իր որդիներին, հայրը հորդորում է կեղծ ուրացություն ընդունել: Հակառակ հոր, տղաները մնում են հավատարիմ իրենց կրոնի մեջ: 808 թվականի հոկտեմբերի 19-ին երկուսն էլ գլխատվում են:

ՍԱՐԳԻՍ ԵՎ ԲԱԳՈՍ

Երկուսն էլ ազնվական, բարձրաստիճան պաշտոնակալներ էին արքունիքում կամ բանակում:

Հրաժարվելով ներկա լինել կռապաշտական մի արարողության, Սարգիսը և Բագոսը կանչվում են կայսեր մոտ խոստովանության: Երկուսն էլ հաստատում են իրենց քրիստոնյա լինելը: Կայսեր բազմաթիվ

հորդորները՝ թողնելու քրիստոնեությունը, անցնում են ապարդյուն:

Այնուհետև կայսեր հրամանով այս երկու սրբերը ենթարկվում են բազմաթիվ լուկանքների, որոնց չդիմանալով՝ մեռնում է Բագոսը, իսկ Սարգիսը կիսամեռ նետվում է բանտ: 300 թվականին Հյուսիսային Սիրիայում գլխատվում է:

Հունիսի 14-ին

ՆԵՐՍԵՍ ՄԵԾ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Ներսեսը որդին էր Աթանագիների: Ներսեսը վաղ հասակից սկսած փայլեցրել է Լուսավորչի Տան քրիստոնեական և ազգային շնորհները: Հակաթոռ Փառեհի և Ծահակի կաթողիկոսական անշուք շրջանից հետո բոլորի հայացքն ուղղվում է Լուսավորչի տոհմին: Այդ շրջանում Ներսեսը սենեկապետ էր Արշակ թագավորի մոտ: Վերջինիս ստիպումով է, որ Ներսեսը, Կեսարիա գնալով, ձեռնադրվում է կաթողիկոս:

Ներսեսի հայրապետական գործունեության մեջ ամենանշանակալին է 354 թվականին Աշտիշատում գումարած ժողովը, որտեղ սահմանվեցին կանոններ ընդունելու կյանքի սրբության, համարային կյանքի բարելավման, բարեգործական և վանական կազմակերպությունների հաստատման: Նա համարվում է Հայոց աշխարհի Ս. Բարսեղը և սրտերի լուսավորիչ:

Ներսես Մեծը վախճանվել է հավանաբար 373 թվականին, ըստ ոմանց՝ թունավորումով:

ԽԱԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Եղել է կաթողիկոսական տեղապահ Մեծն Ներսեսից հետո, որի օրոք կաթողիկոսի անմիջական հետևողն էր և գործակիցը, որպես սարկավագ, Դ դարում Հայաստանում կրթական-բարեգործական հաստատությունների ստեղծման գործում:

Ներսես Մեծը Խադ սարկավագին ձեռնադրում է եպիսկոպոս և նշանակում՝ իր հաստատած հիվանդանոցների ու աղքատների խնամակալության տեսուչ:

Խադ եպիսկոպոսն էլ Մեծն Ներսեսի մահն աներկյուղ քննադատում է Արշակ թագավորին՝ նրա սխալների ու սալթաքումների համար: Ի վերջո Արշակ Բ-ի հրամանով քարկոծվելով մահատակվում է:

Հունիսի 16-ին

ԵՊԻՓԱՆ ԿԻՊՐԱՑԻ

Եպիփան Կիպրացու մասին կիսովի Եկեղեցու Երկոտասան Վարդապետացն տոնի առթիվ:

ԲԱՐԵԼԱՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԵՎ ԻՐ ԵՐԵՐ ԱՇՈՒԿԵՐՏՆԵՐԸ

Բարեկապը Անտիոքի հայրապետն էր։
Անտիոքում գտնված ժամանակ կայսրն այցելում է քաղաքի մեհյանները և կոտրե-
րին զոհ մատուցում։ Այս ցանկանում է
մտնել Աստուծո եկեղեցին՝ արհամարհելու
քրիստոնեական սուրբ պաշտամունքը։ Այս
բանին տեղեկանալով, հապտոացյալները
խուճապի են մատնվում։ Սակայն Բարեկա-
պը հանդարտեցնում է ժողովրդին և արգե-
լում կայսեր մուտքը եկեղեցի՝ ասելով
նրան. «Արժանի չես պիղծ ձեռքերով, ո-
րո՞նք շաղախված են կոտրքերի զոհի ար-
յունով, Աստուծո եկեղեցի մտնելու»։

Այս բանից զայրացած, կայսեր հրամա-
նով Բարեկապը շղթայակալ մեղավոր է
բանտ։ Բանտում նրան են այցելում իր երեք
աշակերտները, որոնք չէին ցանկանում բա-
ժանվել իրենց հոգևոր դաստիարակից։

Կայսրը բանտից հանել է տալիս Բարե-
կապին և ստիպում կոտրքերին զոհ մատու-
ցել, որից կտրականապես հրաժարվում է
Բարեկապը։

Այնուհետև բոլոր ձերբակալվածները են-
թարկվում են անկուր տանջանքների և ի
վերջո մահատակվում գլխատմամբ։

Հունիսի 17-ին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՍՆՈՍ ՄԵԾ ԿԱՅՍՐ

Ծնվել է 274/5 թվականին Աերկայի Հա-
րավապետի Նիշ քաղաքում։ Զավակն էր
հայտնի գորավար Կոստանդինոսի (հետա-
գայում՝ հռչակավոր Կեսար) և խոնարհ
ծագումով ու բացառիկ կարողության տեր
Հեղինեի։

Առաջին իսկ օրից Կոստանդինոս կայս-
րը հովանավորել է Քրիստոնեական Եկե-
ղեցին և գրեթե պետական կրոնի աստի-
ճանի բարձրացրել այն։ Նրա օրոք էր, որ
325 թվականին գումարվեց Նիկիայի Տիե-
զերական ժողովը, որտեղ դատապարտվեց
արիոսական աղանդը։

Կոստանդինոսը կառուցել է տալիս Ե-
րուսաղեմում մի շարք եկեղեցիներ, այդ
թվում և՛ Բեթղեհեմի Այրին և Զիթենյաց լե-
ռան հոյակապ տաճարները։

Կայսրը քրիստոնյա է մկրտվում միայն
մահվան անկողնում, 337-ին։

Հունիսի 19-ին

ԹԵՈԴՈՒՏՈՆ ՎԿԱ ԵՎ ՅՈԹ ԿՈՒՅՍ ՎԿԱՅՈՒՀԻՆԵՐ

Գաղատիայի Անկյուրիա քաղաքից։
Զբաղվում էր գինեվաճառությամբ։ Իր

զբաղմունքը նպաստավոր էր հենց այն բա-
նում, որ երբ 303 թվականին Դիոկղետիա-
նոսի կողմից սկսվեցին հալածանքները
քրիստոնյաների նկատմամբ, Թեոդիոտոնը
ամեն օգնություն ցույց էր տալիս բան-
տարկված քրիստոնյաներին։ Գաղտնաբար
թաղում էր քրիստոնյաների մարմինները,
հաց և գինի մատակարարում Ս. Խորհրդին,
իր տունը եկեղեցի և ապաստանարան
դարձնում հալածվածներին։

Գաղատիայի կուսակալը ջրամույն մահ-
վամբ մահատակում է Տեկուսա, Աղեքսան-
դրա, Կողոդիա, Փեննա, Եվփրասիա,
Մատրոնա և Հուդիտա կույսերին։ Թեոդի-
ոտոնը մի քանի հավատակիցների հետ մա-
հատակ կույսերի մարմինները հանում է
ջրից և թաղում Նահատակաց եկեղեցու
մոտ։

Որպեսզի կատարվածի համար քաղաքի
քրիստոնյաները չենթարկվեն հալածանքի,
Թեոդիոտոնը ինքնակամ հանձնվում է ժա-
մանակի օրենքին և գլխատմամբ ստանում
իր մահատակությունը։

Հունիսի 28-ին

ԱՆՏՈՆԻՆՈՍ

Աղեքսանդրացի մարտիրոս։ Ապրում էր
Գ դարում։ Զերբակալվում է հավատքի հա-
մար և համարձակությամբ հայտարարում
իր քրիստոնյա լինելը։ Մերկացրած մարմի-
նը կախելով փայտից, երկաթե ճանկերով
քերում են այն։ Այս ամենին տոկում է ա-
րիաբար։ Այնուհետև հրամայվում է կրա-
կով վերջ տալ նրա կյանքին։ Երբ նրան
մոտեցնում են կրակին, Անտոնինոսը դի-
մում է բազմությանը. «Հիշեցեք, որ Աստ-
ծուց տրված հոգի ունեք, տեսեք, որ այն
անաղաքտ մերկայացնեք Աստուծո առջև»։
Այս հոժարությամբ մտնում է կրակի մեջ
և հոգին ավանդում հրեշտակների ձեռքը։

ԹԵՈԹԻԼՈՍ

Մարկավագ էր, լիբիացի։ Ապրել է Մաք-
սիմիանոս կուսակալի կայսեր օրոք, Գ դա-
րի վերջերին և Դ դարի սկզբներին։ Հմուտ
էր Ս. Գրոց իմացությամբ և իր մախաթի-
պար Ս. Ստեփանոսի մամն համարձակո-
րեն քարոզում էր Քրիստոսին։ Հալածանք-
ների շրջանում հանվում է երկրի կուսակա-
լի առջև և, սոսկալի տանջանքների են-
թարկվելուց հետո, հոգին ավանդում առ
Աստված։

ԱՆԻԿՏՈՍ ԵՎ ՓՈՏՏԻՆՈՍ

Անիկտոսը Նիկոմեդիայի ազնվականնե-
րից էր, աստիճանով՝ դուքս։ Փոտիմոսը
նրա եղբորորդին էր։ Դիոկղետիանոսի

կողմից քրիստոնյաների նկատմամբ հալածանքների շրջանում զանգվածային ձերբակալություններ են կատարվում: Քաղաքի հրապարակում կազմվում է դատական ատյան՝ կայսեր ներկայությամբ: Մահ էր սպասվում բոլոր քրիստոնյաներին և կոտորելին զոհ չմատուցողներին: Անհկտուր, Փոտինոսի ձեռքից բռնած, ճեղքում է բազմությունը և, ներկայանալով կայսեր, ասում. «Ահավասիկ ես քրիստոնյա եմ և պաշտում եմ Քրիստոս Աստված»:

Երկուսն էլ ձերբակալվում են և, երկար չարչարանքներից հետո, նետվում բանտ: Երեք տարի հետո երբ կրկին նրանք հաստատում են իրենց քրիստոնյա լինելը, ողջակեզ են լինում բազմաթիվ այլ նահատակների հետ:

Հունիսի 24-ին

ԴԱՆԻԵԼ ՄԱՐԳԱՐԵ

597 թվականին, նախքան Քրիստոսը, Իսրայելի թագավորի և մեծամեծների հետ Բաբելոն տարված հրեա գերիների մեջ էր նաև Դանիելը: Նա մաս էր կազմում արքայական կամ իշխանական տներից գերի տարված տղաների խմբի: Սրանք երեք տարի դաստիարակվելով և կրթվելով քաղդեացիների լեզվով և դպրությամբ, այնուհետև մտնում են պետական ծառայության: Դանիելի հետ էին նաև նրա երեք ընկերները՝ Սեդրակը, Միսաքը և Աբեդնագոյը: Դանիելը և իր երեք ընկերները վարում են բարեպաշտական կյանք:

Դանիելի մարգարեության գրքի մեջ կան բազմաթիվ հետաքրքրական և սրտագրավ միջադեպեր նրա իմաստության: Դանիելի հոչակը աստիճանաբար տարածվում է, հատկապես այն ժամանակ, երբ նա մեկնում է Նաբուգոդոնոսոր թագավորի մեկ երազը, որը չէին կարողացել մեկնել թագավորի գիտնականները, մոգերը, կախարդները և աստղագետները:

Այս բանը չար նախանձով է լցնում Դանիելի հանդեպ պետական բարձր շրջանակներում, որոնք զանազան զրպարտանքներ են անում թագավորի մոտ: Ի վերջո թագավորի ուշադրությունը սևեռում են Դանիելի հավատքի վրա, որ նա ամեն օր, որպես ճշմարիտ հրեա, յոթ անգամ աղոթք է անում՝ դեպի Երուսաղեմ բացվող պատուհանից դուրս նայելով:

Ստուգելուց հետո իրողությունը, թագավորը Դանիելին նետել է տալիս ապացուցելու գործ: Սակայն Դանիելը աստվածային նախախնամությամբ անվնաս է մնում: Այնուհետև թագավորը հրամայում է դուրս

բերել Դանիելին գործից: Դրան հակառակ, չարախոսները նետվում են գործ և հոշոտվում զազաններից:

Հունիսի 28-ին

ՏՐԴԱՏ ԹԱԳԱՎՈՐ, ԱՇԽԵՆ ԵՎ ԽՈՍՐՈՎԻԴՈՒՄՏ

Տրդատ թագավորը որդին էր Արշակունի Խոսրով Ա-ի: Որպեսզի արքունական տունը չվտանգվի, պարսիկների Հայաստան ներխուժումով Տրդատը և նրա քույր Խոսրովիդուխտը տարվում են Կեսարիա, այսինքն: 287 թվականին Տրդատը ժառանգում է Հայաստանի արքայական գահը և իր մոտ բերում Խոսրովիդուխտին, որը պահվում էր Անի ամրոցում: Տրդատն ամուսնանում է ալանների արքայի դստեր՝ Աշխենի հետ:

Հոփսիմյանց կույսերի նահատակությունը չափազանց ծանր էր անդրադարձել Տրդատի հոգու վրա, և նա հետագայում ընդունում է քրիստոնեությունը ու նպաստում համայն Հայաստանում քրիստոնեության տարածմանը: Իր հետ քրիստոնեություն են ընդունում Աշխենը և Խոսրովիդուխտը:

301 թվականին Տրդատ թագավորի կողմից քրիստոնեությունը հռչակվում է պետական կրոն: Հոփսիմյանց կույսերի վախարանների հիմնադրությանն անձամբ իրենց մասնակցությունն են բերել թագավորը, թագուհին և արքայաքույրը: Տրդատն անձամբ մասնակցից և դեկավար է եղել Ա. Էջմիածնի շինության գործին:

Տրդատ թագավորը մահացել է 330 թվականին թունավորմամբ, 90 տարեկան հասակում՝ զոհ գնալով հավանաբար հեթանոս հայ նախարարների վրեժխնդրությանը: Թաղվել է Թորդանում, Լուսավորչի հանգստարանում:

Աշխեն թագուհին և Խոսրովիդուխտ օրիորդը ճգնողական կյանքով կնքում են իրենց մահկանացուն Գառնի ամրոցում:

Հունիսի 30-ին

ԿԱԼԻՍՏՐԱՏՈՍ ԶՈՐԱԿԱՆ ԵՎ ԻՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆԻՆՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

Քաղկեդոնացի զինվորական: Ծառայում էր Դիոկղետիանոսի՝ Հռոմի բանակում: Զերբակալվում է քրիստոնյա լինելու համար և ենթարկվում անասելի չարչարանքների: Այնուհետև պարսի մեջ դրվելով ծովամույն է արվում, որից Աստուծո հրաշքով փրկվում է: Այս իրողությունից հոգեպես չափազանց ներգործված, նրա քառասուն-

իմն ընկերները նույնպես ընդունում են քրիստոնեությունը: Այս պատճառով բոլորը միասին կրկին գանակոծվում են և ծովամույն արվում: Կրկին փրկվելով Աստուծո հրաշքով, ի վերջո նրանք գլխատմամբ ընդունում են իրենց նահատակությունը:

ՂՈՒԿԻՍՆՈՍ ՔԱՀԱՆԱ

Ծնվել է հավանաբար Սամոսատում: Ապրել և գործել է Գ դարի վերջերին և Դ դարի սկզբներին: Գլուխն է համարվում

Անտիոքի աստվածաբանական դպրոցի: Սրբագրել է Աստվածաշնչի Յոթանասնից թարգմանությունը՝ եբրայական բնագրի համաձայն:

Հալածանքների ժամանակ Ղուկիանոս քահանան ձերբակալվում է և ուղարկվում Նիկոմեդիա, որտեղ ինն տարի ենթարկվում է բազմաթիվ չարչարանքների: Ի պաշտպանություն իր հավատքի Ղուկիանոսը արտասանում է մի հրաշալի ճառ, որից հետո գլխատվում է, 312 թվականին:

